

Dilimiz, əlifbamız

Avqustun 1-i Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili günü kimi qeyd edilir. Bu əlamətdar gün ümummilli lider Heydər Əliyevin 2001-ci il 9 avqust tarixli Fərmanına əsasən təsis edilmişdir. Ulu öndər həmin Fərmanı latın qrafikalı Azərbaycan əlifbasına keçidin ölkədə 2001-ci ilin avqustunda bütövlükdə təmin edildiyini və yeni əlifbadan istifadənin müstəqil Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında, yazı mədəniyyətinin tarixində mühüm hadisə olduğunu nəzərə alaraq imzalayıb.

Ana dilinin hərtərəfli inkişafı, dövlət dilinə çevrilməsi, diplomatiya aləminə yol açması, dünyanın ən mötəbər tədbirlərində eşidilməsi qürurvericidir. Çünki dil təkə ünsiyyət vasitəsi deyil, həm də xalqın tarixi, ədəbiyyatı, mədəniyyətidir. Hansı ölkədə yaşamasından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı öz ana dilini, dinini, milli adət və ənənələrini unutmamalı, onları təbliğ etməlidir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin dediyi kimi: "Dil ədəbiyyatla, mədəniyyətlə, mənəviyyatla bağlıdır. Bunlarsız isə vətənpərvərlik formulu yoxdur".

Hər bir xalqın milli mədəniyyətinin tərkib hissələrindən birini həmin xalqın əlifbası, yazı sistemi təşkil edir. Əlifba xalqın mədəniyyət silahı, milli mənəvi sərəvətidir.

Mədəni və mükəmməl əlifba əsasında aparılan yazı sistemi xalqın maddi-mədəni nailiyyətlərinin yaranmasında, yaşamasında və inkişafında başlıca rol oynayır, xalqın dilinin, elmi əlaqələrinin və digər zəruri fəaliyyət sahələrinin tərəqqisinə xidmət edir. Azərbaycan xalqının əlifbası tarixin müxtəlif dövrlərində müəyyən səbəblər ucbatından bir neçə dəfə dəyişdirilməyə məruz qalıb, sonuncu kiril qrafikalı əlifba isə ümumiyyətlə, Azərbaycan dilinin səs sistemində uyğun olmamasına baxmayaraq qəbul edilmişdir. Azərbaycan dilinin fonetik sistemində tam uyğun olan yeni əlifba yaratmaq XX əsrin 80-ci illərinin sonlarında az bir zaman ərzində ümumxalq arzusunun çevrilib. Xalq milli mənəvi mədəniyyətin digər sahələrində olduğu kimi, yazı məsələlərində də öz istəyinə nail olmağı qarşıya məqsəd qoymuşdu.

Həmin dövrdə Azərbaycanda baş verən oyanış hərəkatı bir çox ziyalılarla yanaşı, görkəmli dilçi alim Afad Qurbanovun da diqqətini Azərbaycan xalqının taleyüklü problemlərinin həllinə yönəlmişdi. Həmin problemlərdən biri də Azərbaycan xalqının kiril qrafikalı əlifbasının dəyişdirilməsi və Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi qanuniləşdirilməsi, onun daha fəal işlədilməsi,

habelə ictimai və başqa funksiyalarının genişləndirilməsinin təmin edilməsi olub. Bu dövrdə latın qrafikalı yeni müstəqil əlifbaya keçməyin zəruriliyini elmi faktlarla əsaslandıran ilk alim məhz Afad Qurbanovdur. 1990-cı il avqustun 1-də onun təşəbbüsü ilə Azərbaycan Əlifba Komissiyası yaradılıb və əlifba mütəxəssisi kimi bilik və bacarığı nəzərə alınaraq o komissiyanın sədri təyin edilmişdir.

Azərbaycanda əlifba islahatının aparılmasında Afad Qurbanovun Əlifba Komissiyasının sədri və latın qrafikasını əsasında hazırlanmış və bu gün istifadə edilən Azərbaycanın yeni müstəqil əlifbanın müəllifi kimi böyük xidmətləri olub. İstedadlı dilçi alim, bacarıqlı təşkilatçı, akademik Afad Qurbanov bütün qüvvə və bacarığını xalqın arzu və istəyinə əks etdirən bu mühüm işə - Azərbaycan üçün yeni müstəqil əlifbanın hazırlanmasına həsr etmişdir. Yeni əlifba layihəsinin hazırlanması və Azərbaycan dili haqqında qanun layihəsinin tərtib olunması işi ilə yanaşı, görkəmli dilçi alim və ictimai xadim Afad Qurbanov 1990-1995-ci illərdə Milli Məclisin deputatı kimi geniş ictimai-siyasi fəaliyyət göstərərək bu sahələrdə də xeyli işlər görüb. Onun deputat platformasının əsas tezislərindən məhz latın qrafikalı yeni əlifbaya keçidin, Azərbaycan dilinin daha fəal işlədilməsinin, habelə onun ictimai və başqa funksiyalarının genişləndirilməsinin təmin edilməsi məsələləri olub.

Yeni kitab

Azərbaycan dilinin frazeologiya lüğəti

məqələsinin başlıqlarının rus dilində tərcümə-ekvivalentləri də verilir.

Lüğətdə 15000 ədəd vokabula, 16700 ədəd vokabula (başlıqlar) ya aid leksik-qrammatik variantlar və müqayisə üçün 23500 ədəd ifadə təmsil olunmuşdur. Həmçinin bu elmi vəsait ilk dəfə olaraq lüğət məqaləsi dominant ifadələrin məna yuvalarının təqdim olunması modeli əsasında tərtib edilmişdir.

Lüğətin yeni cildlərinin hazırlanması nəzərdə tutulmuşdur.

Lüğət geniş oxucu auditoriyası üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Kitabın müəllifləri-filologiya elmləri doktoru, professor İlyas Həmdulla oğlu Həmidov, filologiya elmləri doktoru, professor Məmməd Qoca oğlu Qocayev, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Leyla İlyas qızı Həmidova, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Rəna Əlyar qızı Məmmədovadır. Onu da qeyd edək ki, Rəna xanım əslən Qəbələlidir. Müxtəlif vəzifələrdə işləmiş bu elm adamı 2015-ci ildən hazırkı dövrə kimi Bakı Slavyan Universiteti filologiya və xarici dil müəllimliyi fakültəsinin müasir rus dili kafedrasında dosent vəzifəsində çalışır.

Oxucularımız bu qiymətli kitabın növbəti cildlərini maraqla gözləyirlər.

"Qəbələ"

Qəbələ rayonunun ümumtəhsil məktəblərində silsilə şəklində keçirilən 1 avqust - Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili gününə həsr olunmuş tədbirlər Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə başlayıb. Çıxış edənlər ana dilimizin keçirdiyi inki-

Silsilə tədbirlər

şaf yolu, dilimizə göstərilən dövlət qayğısından bəhs etməklə yanaşı dilimizin tarixin müxtəlif dövrlərində

ərəb-fars dillərinin təsirinə məruz qalması, Sovet hakimiyyəti illərində tariximizə, eləcə də dilimizə qarşı yeridilən yadlaşdırma siyasətindən söz açmışlar. Tədbirlərdə şagirdlər ana dilimizə həsr edilən şeirlər söyləmiş, ədəbi-bədii kompozisiyalar nümayiş etdirmişlər.

Gecə zənginin acısı...

(Reportaj)

işlərdə çalışmağa başladı. 2016-cı ildə isə çilingər peşəsinə yiyələnmək üçün Qəbələ Dövlət Peşə Təhsil Məktəbinə qəbul olur.

2017-ci ildə isə peşə təhsilini yarımçıq qoyaraq hərbi xidmətə yollanır. Hərbi xidmətini 2017-2018-ci illərdə Ədliyyə Nazirliyində keçmişdir.

Səbinə xanımın sözlərinə görə, Aqşinin uşaqlıqdan arzusu hərbiçisi olub vətəninə xidmət etmək imiş. Və o bu arzusunun reallaşdırma üçün hərbi xidmətdən qayıtdıqdan sonra ata və anasının halallıq alaraq sənədlərini düzəldir və hərbiyə yollanır. O, ordu sıralarında xidmət etmək üçün 15 may 2019-cu ildə kurslara başlayır və 12 iyul tarixində həmin kursu motoatıcı mənqa komandiri vəzifəsi üzrə bitirir. Şəmkinin Seyfəli kəndində müddətdən artıq hərbi qulluqçu kimi xidmətə başlayır. Tovuz döyüşləri zamanı da döyüşlərdə iştirak edir.

Oğlum sanki müharibənin başlayacağını bilirdi və sanki şəhid olacağını da öncədən hiss etmişdi. Müharibədən əvvəl zəng etdi və "ana, icazə versən bir günlük sizi görməyə bədənə istəyirəm", - deyir. Anasının xeyir-duasını alan Aqşin evinə gəlir və

bir gün qalaraq geri qayıdır.

Müharibə başlayanda günlərlə zəng etmirdi. Lakin zəng edəndə də hər şeyin qaydasında olduğunu deyirdi. Aqşinin bizə son zəngi oktyabrın 1-i oldu. Ondan sonra isə zəngləri kəsildi.

Lakin oktyabrın 2-si günü bacısının nişanlısı Nicata zəng edir və vəziyyətin çox gərgin olduğunu, bəlkə də geri dönməyəcəyini deyir. "Əgər mən qayıtmısam anam və bacım Ayşən sənə əmanətdir. Onlara yaxşı bax".

Aqşin Murovdağda xidmət edib. Oktyabrın 4-də şiddətli döyüşlər zamanı itkin düşüb.

Səbinə xanım deyir ki, onun itkin düşdüyünü bildiyim gündən sanki dünyam başıma yıxıldı. Günlərlə onu axtardım. Hər gün zəngini gözləyirdim. Onun şəhid olduğuna inanma bilmirdim. Əmin idim ki, o sağ qayıdacaq. lakin dekabrın 18-i günü gecə saatlarında telefonuma zəng gəldi. Aqşin haqqında məlumatlar təkrar dəqiqləşdirildi və səhər açılarda həyətlimiz adamlarla dolmağa başladı. Mən hər birindən soruşdum "nə olub? Buraya niyə yığılmısınız? Oğluma nəse olub?" mənə onun gətirildiyini dedilər.

Bu mənzərə bir ana üçün bəlkə də, ən ağır mənzərədir. Oğlunun tabutunu görmək, cansız bədənini görmək... biz o anaları nə qədər təsəlli etsək də, o təsəlli onlara yetməz.

Şəhid Aqşin Qədirzadənin bacısı Ayşən Qədirzadə: "Aqşin mənə həm qardaş, həm ata idi. Mən ikinci dəfə atamı itirdim. Onunla çox gözəl uşaqlığımız, xatirələrimiz olub. Çox diqqətçil biri idi. Məni hər zaman qoruyar, bir yerə getdiyim zaman isə özü aparar və özü götürərdi. Çox isteyirdim toyumu görsün. Lakin qismət olmadı..."

Biz qardaşımı 76 gün axtardıq, hər dəqiqə zəngini gözlədik. Biz başımıza gələnlərdən xəbərsiz yol gözləyirdik. Heç inanmazdım ki, bu xəbəri deyəcəklər. O xəbəri eşidəndə anamı necə təsəlli edəcəyimi bilmirdim. Çünki o elə bir oğul itirmişdi ki, onu təsəlli edəcək heç bir söz yox idi..."

Şəhidimizin xatirəsini əbədiləşdirmək üçün Səbinə xanım kənd camaatının köməyiylə Seyidqışlaq kəndində oğlunun adına bulaq inşa etdirib. Şəhidimizin evindən qayıdarkən yolüstü bu bulağa da baş çəkirməm. Və bu bulaqdan su içmək istəsəmdə fincan olmadığını gördüm, bu an Səbinə xanımın "dəfələrlə bulağın başına fincan qoysamda hər dəfəsində onu orada tapa bilmirəm. Hətta qırıqlarına belə rast gəlmirəm", sözlərini xatırlayıram.

Qeyd edək ki, Aqşin Qədirzadə ölümündən sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamına əsasən, "Kəlbəcərin azad olunmasına görə" və "Vətən uğrunda" medalları ilə təltif olunub.

Dərd içini doğrasa da, Mərd gözən şəhid anası.

Yerin-göyün ağrısıdır, Sən dözən, şəhid anası.

Azərbaycanın bütün şəhid anaları qəhrəman analardır. Onların hər birinə sayğı və etiram Azərbaycan vətəndaşı olaraq hamımızın borcudur. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin!

İlahə RƏHİMOVA,
"Qəbələ"

Bütün şəhid analarını tanıyıram... Gözünün ağ-qarası olan oğluna edəcəyi toy arzusundan, yolduğu saçından, çırdığı üzündən, çökən gözlərindən, qara paltarından... Bütün şəhid anaları bir-birinə bənzerdir, bütün şəhid analarının taleləri sanki əkilər üçün yazılıb. Bütün şəhid analarının kasıblığı oğul yoxsulluğudur... eynilə Səbinə ana kimi.

Növbəti şəhid haqqında yazımı yazmaq üçün yollanıram Seyidqışlaq kəndinə. Daha dəqiq desək, şəhid Aqşin Qədirzadənin dünyaya göz açdığı ev... Ev sahibəsini səslədikdə isə qarşıma başıdik dayanmış, eyni zamanda, üzügüer görünməyə çalışsa da, gözlərinin dərinliyində bir kədər olan, vaxtından tez saçları bəyazlaşmış bir ana çıxır qarşıma. Ananın hal-əhvalını soruşduqdan sonra isə söhbətimizə başlayırıq.

Şəhidimizin anası-Səbinə Qədirzadə: Aqşin mənim ikinci övladımdır. O, 1999-cu il mart ayının 10-da dünyaya göz açıb. İlk övladım isə Ayşəndir. Aqşin evin balacası olmağına baxmayaraq həmişə yaşından böyük davranıb, ailəsinə arxa-dayaq olub. Uşaqlıqdan hər kəsə yardımsevər olub. Hər kəsin sevimlisi, istəklisi olub. Dostlarına qarşı mehriban olub. Mənə isə xüsusi bir bağlılığı var idi.

Bacısı onun cibindən uşaqlıqda yazdığı bir şeiri tapır. O şeiri mənim üçün yazıb qoyub:

**Ana əziyyətin qorumaq gerek
Gecəni gündüzə qatıbdır anam
Ana şeirini oxuyam gerek.**

**Ananın ağ saçlarının telinə qurban
Kaşki əvvəlki kimi olardım uşaq
Həminki saçların olardı kaş.**

O, 2005-ci ildə Seyidqışlaq kənd məktəbində 1-ci sinifə başlamışdır. 2014-cü ildə isə həmin məktəbin 9-cu sinifini bitirmişdir. Daha sonra Aqşin kənddə müxtəlif